

3. Тойнби А. Дж. Постыжение истории. – М.: Айрес-Прес, 2004. –640 с.

4. Конвенції ООН «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок» від 18 грудня 1979 року [Електронний ресурс], – Режим доступу: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995\\_207](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_207)

УДК 346.5:63.002.6 (043.2)

**Усенко А.А.**, аспірант,  
Навчально-науковий юридичний інститут,  
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

## **ПОРЯДОК ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ HAZARD ANALYSIS AND CRITICAL CONTROL POINTS (НАССР) В УКРАЇНІ**

Вимоги до безпечності та якості харчових продуктів вважалися особливо актуальними в усі часи, адже недотримання цих вимог може завдати шкоди найважливішому – життю і здоров'ю людини, які визначені Конституцією України найвищою соціальною цінністю [1, с. 1].

Разом із тим, вирішення цих питань пов'язано не тільки з контролем якості кінцевого продукту, але й моніторингом виробничих процесів по усьому ланцюгу виробництва для своєчасного виявлення небезпечної продукції. Така система контролю отримала назву Hazard analysis and critical control points (НАССР) – це система яка ідентифікує, оцінює і контролює небезпечні фактори, що є визначальними для безпечності харчових продуктів.

В Україні історія впровадження системи НАССР на державному рівні носить суперечливий характер [2]. Так, у переліку Заходів щодо забезпечення економічного і соціального розвитку України у 2002 році, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.03.2002 р. № 138-р, поставлено завдання, зокрема, започаткувати впровадження стандартів системи НАССР (аналіз ризиків критичних точок виробництва) та організувати підготовку спеціалістів.

На законодавчому рівні узаконення системи НАССР започатковано у Законі України (далі – ЗУ) від 06.02.2003 р. № 486-IV «Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них». Відповідно до ст. 4 цього Закону, оператори потужностей повинні розробити та запровадити ефективну систему НАССР, що дозволяє контролювати всі небезпечні фактори, які можуть впливати на якість та безпечність харчової продукції.

У базовий ЗУ від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР, який у першій редакції мав назву «Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини», норми про систему НАССР внесені редакцією ЗУ від 06.09.2005 р. № 2809-IV «Про безпечність та якість харчових продуктів». Однак на той момент не були розроблені нормативно визначені порядок та

строки запровадження системи НАССР, методи та засоби контролю за функціонуванням системи на підприємствах, а також нормативно встановлені вимоги щодо розробки, впровадження та застосування постійно діючих процедур НАССР.

При прийнятті ЗУ від 22.07.2014 р. № 1602-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів» ЗУ № 771/97-ВР отримав назву «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», яку зберігає у зараз. У цій поточній редакції Закону запроваджене найбільш системне законодавче регулювання системи НАССР: наведене визначення – це система яка ідентифікує, оцінює і контролює небезпечні фактори, що є визначальними для безпечності харчових продуктів (п. 81 ч. 1 ст. 1 Закону); передбачена обов'язковість запровадження системи НАССР на підприємствах харчової промисловості (п. 2 ч. 1 ст. 20 Закону); передбачені вимоги щодо застосування постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (ст. 21 Закону); передбачена відповідальність за невиконання визначеного законом обов'язку щодо впровадження на потужностях системи НАССР (п. 4 ч. 1 ст. 64 Закону). Однак Прикінцевими та перехідними положеннями (підпункт 1 пункту 1) ЗУ № 1602-VII передбачений поступовий перехід до обов'язкового впровадження систем НАССР:

– потужностей, які провадять діяльність з харчовими продуктами, у складі яких є неперероблені інгредієнти тваринного походження (крім малих потужностей), – через три роки з дня, наступного за днем опублікування цього Закону (з 20.09.2017 року);

– потужностей, які провадять діяльність з харчовими продуктами, у складі яких відсутні неперероблені інгредієнти тваринного походження (крім малих потужностей), – через чотири роки з дня, наступного за днем опублікування цього Закону (з 20.09.2018 року);

– малих потужностей – через п'ять років з дня, наступного за днем опублікування цього Закону (з 20.09.2019 року).

При цьому відповідно до п. 37 ч. 1 ст. 1 ЗУ № 771/97-ВР в поточній редакції, малі потужності – потужності, які постачають харчові продукти кінцевому споживачу, мають не більше ніж десять осіб робочого персоналу, займають площу не більше ніж 400 кв. м, або потужності, які не постачають харчові продукти кінцевому споживачу та мають не більше ніж п'ять осіб робочого персоналу.

При цьому п. 4 ч. 1 ст. 64 ЗУ № 771/97-ВР щодо відповідальності не встиг набрати чинності в поточній редакції, оскільки ці норми були перенесені у ЗУ від 18.05.2017 р. № 2042-VIII «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» (п. 4 ч. 1 ст. 65 ЗУ № 2042-VIII). У цьому ж законі була запроваджена

стандартизована англomовна назва НАССР – Hazard Analysis and Critical Control Points (п. 35 ч. 1 ст. 1 ЗУ № 2042-VIII).

Для уніфікації підходів для впровадження НАССР наказом Мінагрополітики від 01.10.2012 р. № 590 затверджені Вимоги щодо розробки, впровадження та застосування постійно діючих процедур, заснованих на принципах Системи управління безпечністю харчових продуктів. Наказ зареєстрований в Міністерстві юстиції України 09.10.2012 р. за № 1704/22016.

Проте, сертифікація систем НАССР не є обов'язковою (ч. 7 ст. 21 ЗУ № 771/97-ВР в поточній редакції).

#### *Література*

1. Галкіна О.М. Адміністративно-правові засади забезпечення безпечності та якості харчових продуктів в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право»/ О.М. Галкіна. – Х., 2017. – 23 с.

2. Усенко А.А. Публічне адміністрування у сфері впровадження системи Hazard Analysis and Critical Control Points (НАССР) / А.А. Усенко // Сучасна університетська правова освіта і наука: [Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 23 лютого 2018 р.] Том 1. – Тернопіль: Вектор, 2018. – С. 254-256.

УДК 355.211.2:4:005.336.4:477 (043.2)

**Устинова І.П.**, к.ю.н., доцент

**Гришко М.О.**, студент,

Навчально-науковий юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

## **ОСОБЛИВОСТІ ПРОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ**

Для вдосконалення проходження державної служби в Україні важливе значення має зарубіжний досвід проходження державної служби в умовах її реформування й модернізації.

Цікавим для України є досвід проходження державної служби в у Франції. Французька система державної служби є системою кар'єрного просування. Головне управління державної служби (DGAFP) є центральним органом, який відповідає за загальне регулювання політики в галузі професійної підготовки державних службовців та за підготовку вищого корпусу державних службовців. Для державної цивільної служби існують неспеціалізовані школи (Національна школа адміністрації (ENA) та регіональні інститути адміністрацій (IRA)), спеціалізовані школи в різних адміністративних сферах (податки, митниця, безпека, здоров'я,